מאהמית שורי את פלוני או שורו של פלוני

הרי זה משלם על פי עצמו מאי לאו בתם לא במועד אבל תם מאי הכי נמי דאין

משלם על פי עצמו אי הכי אדתני סיפא

בהמית שורי את עבדו של פלוני אין משלם

על פי עצמו לפלוג וליתני בדידה בד"א

במועד אבל בתם אינו משלם על פי עצמו

כולה במועד קמיירי תא שמע יזה הכלל כל

המשלם יותר על מה שהזיק אינו משלם על

פי עצמו מאי לאו הא פחות ממה שהזיק משלם לא הא כמה שהזיק משלם אבל

פחות מאי הכי נמי ידלא משלם אי הכי

אדתני זה הכלל כל המשלם יותר על מה

שהוָיק אִינו משלם על פי עצמו ליתני זה

הכלל כל שאינו משלם כמה שהזיק דמשמע

פחות ומשמע יותר תיובתא והלכתא פלגא

נזקא קנסא יחיובתא והלכתא אין מעמא

מאי הויא תיובתא משום דלא קתני כמו

שהזיק לא פסיקא ליה כיון דאיכא חצי נזק

צרורות הדהלכתא גמירא לה דממונא הוא

משום הכי לא קתני והשתא דאמרת פלגא

נזקא קנםא יהאי כלבא דאכל אימרי ושונרא

דאכלה תרנגולא משונה הוא יולא מגבינן בבבל חוהני מילי ברברבי אבל בזומרי

אורחיה הוא יואי תפם לא מפקינן מיניה ואי

אמר 'קבעו לי זימנא דאזלינא לארעא

דישראל קבעינן ליה יואי לא אזיל משמתינן

ליה ובין כך ובין כך למשמתיגן ליה עד

דמסלק הזיקא מדרבי נתן דתניא ירבי נתן

אומר ימניין שלא יגדל אדם כלב רע בתוד

ביתו ואל יעמיד סולם רעוע בתוך ביתו ת"ל

ילא תשים דמים בביתך: מתני יחמשה

תמין וחמשה מועדין הבהמה אינה מועדת

לא ליגח ולא ליגוף ולא לשור ולא לרבוץ

ולא לבעום 9 השן מועדת לאכול את הראוי לה

הרגל מועדת לשבור בדרך הילוכה ושור

המועד ושור המזיק ברשות הניזק והאדם

יהואב והארי והדוב והנמר והברדלם והנחש

הרי אלו מועדין רבי אלעזר אומר בזמן שהן

בני תרבות אינן מועדין והנחש מועד לעולם:

גמ' מדקתני השן מועדת לאכול מכלל

ל) [לקמן מג. כמובותמל.], ב) [עירובין י. טז: כחובות מא:ו. ג) לחמו מו. כתובות מח:], ד) כקנק מו. [כחובות מח:], ד) [לקמן כד:], ד) [לעיל יד. וש"נ], וברכות לו. וש"נו. ו) [פנהדרין יד.], **ח**) פיי גרה״ר. רש״ל, **ט**) [עי׳ גרה״ר. רש״ל, **ט**) [עי׳

מוספות כתובות מא: ד"ה

האו י) כש"ל.

תורה אור השלם 1. כי תבנה בית חדש ָּוְעָשִּׁיתָ מַעֲכֶּה לְגַּגֶּךְ תשים דמים בביתר כי פל הנפל ממנו:

גליון הש"ם מתני' השן מועדת לאכול. עיין לעיל דף ד 'רידיים: ע"א תוס׳ ד"ה למחשביה: גם' איז דהא א"ל שמואל. לעיל יד ע״א לקמן לו ע״ב: תום' ד״ה ואי כו' תפם המזיק עצמו. ע" לקמן דף לו ט"ב ברש"י ד"ה ההוא

הגהות הגר"א [א] תום' ד"ה ואי תפס כו' אור"ת דוקא. נ"ב אבל :הרא"ש וש"פ חולחין עליו

: דתקע

מוסף רש"י

מאי לאו בתם. וחי משום דהתני בה המית שורי את הלוני דחיובו כופר ותם לאו בר כופר הוא, הא מני ר׳ בר כופר הוא, הא מני ר׳ יוסי הגלילי היא וכתובות מא:). אדתגי סיפא כו'. דלא אשכח פטור על פי עלמו אלא בעבד, לפלוג וליתני בדידיה. בכן חורין ובכהמה נמי הוה מלי לשנויי חילוק ולמיתני דאיכא דלא משלם פי עלמו, בד"א. דמשלם ע"פ עלמו, במועד כו' (שם). כולה במועד קמיירי. נמועד אתא לאשמועינן דאף הוא יש ילוק דאיכא ביה מידי משלם ע"פ עלמו בו חילוק דלא משל ומאי ניהו נגיחת עבד. ואי הוה תני כדקאמרת הוה שביק נמי לאורחיה, דרישא איירי במועד וסיפא ניתני מהרי במועד וסיפט מעני מס, ומה לי שבקה חני לאורחיה גבי ניזק לדלג מבן חורין לעבד, מה לי שבקה במזיק ולדלג ממועד לתם (שם). יותר על מה שהזיק. כגון נגיחת עבד וכן אונס ותפתה ותוליא שם רע ותשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה (שם). הא פחות ממה שהזיק. כגון חלי מק לתס והלכתא פלגא .(DW) נדקא קנסא. דהוחיל וכל חלי נזק חינו אלא בניזקא לאר על דלאו אורחיה, לאו על מריה הוה רמיא למינטריה דלאו בהכי, אלא קנסא הוא כי היכי דלוסיף ביה נטירותה שם). דלא קתני כמו

המית שורי כו' מאי לאו בתם. וה"ק המית שורי את פלוני משלם חלי כופר ע"פ עלמו ורבי יוסי הגלילי היא או שורו של פלוני המית משלם ע"פ עלמו חלי נזק אלמא ממונא הוא: עבדו של פלוני. הא קנסא הוא דמשלם ל' סלעים ואפילו אינו שוה אלא

דינר: לפלוג וליסני בדידיה. בקמייתא גופיה דהמית שורי שורו של פלוני מצי לפלוגי: כולה במועד קמיירי. וחילוקים דמועד בעי לחשמועינן: יותר על מה שהזיק. כגון ל׳ של עבד: הא פחות. כגון חלי נזק דתם משלם ע"פ עלמו: כמה שהויק. נזק שלם דמועד: משום דלא קסני כמה שהויק. הא לאו תיובתא היא דלא פסיקא ליה למיתני כמה שהזיק דליהוי משמע דפחות אינו משלם ע"פ עלמו כיון דאיכא חלי נזק לרורות דאינו משלם כמה שהזיק ואפילו הכי משלם ע"פ עלמו דהלכתא גמירי לה דממונא הוא: אימרי. כבשים: משונה הוא. דאין דרכן בכך והוי תולדה דקרן לשלם חלי מק: ולא מגבינן לה בבבל. דאין דנין דיני קנסות אלא בסמוכין ובבבל אין סמיכהי : ברברבי. תרנגולים וכבשים גדולים דאין דרך כלב וחתול להורגן: וחי ספים. ניזק בבבל לח מפקינן מיניה: ואי לא תפים ניזק ואמר קבעו לי זמן דליתי בהדי לארעא דישראל קבעינן ליה: ובין כך ובין כך משמפינן ליה. להרוג את הכלב ואת החתול: עד דמסלק הויקא. שיהרגם: בותנר' לא ליגת. בקרן: ולא ליגוף. דחיפת גוף. וכולהו הוי תולדה דקרן ומשלמין חלי נזק הרי חמשה תמין: ושור המועד. ג' פעמים ליגח או לגוף או לרבוץ או לבעוט או לשוך הרי הן חמשה מועדין לשלם מוק שלם ולגבי מועד חשיב להו חד דע"י העדאה דעדים אתי בהו חיוב נ"ש הלכך חדא מילתא הוא: ושור המזיק ברשות הניזק. ואפי׳ קרן תמה הוי כמועד לשלם נוה שלם: והאדם. הרי חמשה. ובבעלי חיים קמיירי להכי לא חשיב בור ואש ולקמן [טו.] פריך אמאי לא חשיב הארי והדוב כו': הרי אלו מועדים. אפילו בנשיכה ובכל נזקין ומשלמין בעלים שלהן מק שלם: שהן בני תרבות. שגידלן אדם בביתו: גב" וקתני הבהמה אינה מועדת. לא ליגח ולא לגוף אלמא קרן

בחצר הניזק חצי נזק הוא דמשלם: דבחצר הניזק עסקינן וקתני בהמה אינה מועדת לשלם כוליה אבל חצי נזק משלמת כולה מני רבנן היא ידאמרי משונה קרן בחצר הניזק חצי נזק הוא דמשלם אימא סיפא שור המועד ושור המזיק ברשות הניזק והאדם אתאן לרבי מרפון ∞דאמר משונה קרן בחצר הניזק נזק שלם הוא דמשלם רישא רבנן מרפון ∞דאמר מים דהאמר ליה שמואל לרב יהודה ישינגא שבוק מתני ותא אבתראי רישא רבגן וסיפא רבי מרפון רבי אלעזר משמיה דרב אמר כולה

להחזיק בו אם לקחו בשעת ההיזק אבל מידי אחרינא לא דאי בכל דבר שיתפוס לא מפקינן יבא לידי תקלה דהיום או למחר יגזול כל אשר לו ולא נוליא ממנו דאין אנו דנין דיני קנסות וזה יפסיד יותר ממה שהזיק והא דאמר בכילד הרגל (לקמן דף יע:) ההוא חמרא דאכל נהמא ופלסיה לסלא וחייביה רב יהודה אנהמא נוק שלם ואסלא חלי נוק מיירי בתפס או היה דוחקו ע"י שמחא דקבעיה זימנא לא"י:

שהזיק והם דחתר בכיכד הרגל (נקמן דף יע:) ההום חתנה דקבעיה אקחני כמו שהזיק. דלא קחני מנו מיירי בתפס או היה דוחקו ע"י שמתא דקבעיה זימנא א"יו:

מייני חלי מק, וביהוא היה במהלכת והמיה לרוכות מתחת רגליה והזיקה, דמנן בנ"ק (יו.)

דמשלמת חלי מק, וביהוא חלי מק קייל דהלכתא גמירי לה מסיני שהיא חולדה של רגל ופטורה ברה"ר כי דמשלמת חלי מקם עיבו אלה ממונא, שהרי מעדת מתחילה וגבי צרורות הוא דאקיל רמנולא, וכיון

רגל ומקי רגל לאו קנקא עיבו אלה ממונא, שהרי מעדת מתחילתה וגבי צרורות הוא דאקיל רמנולא, וכיון

רגל ומקי רגל לאו קנקא עיבו אלה ממונא, שהרי מעדת מתחילתה וגבי צרות הוא דאקיל רמנולא, וכיון הוא. דכיוז דאיכא חצי נזק צרורות דהילכת׳ גמירי לה דממונא הוא ומשלם על פי עצמו. לפיכד לא מיתני בה כמה שהזיק. יוהאו רשון היאה והני מוק בדורה דוילבור בליירי זרו וכנותה והיה ומשטר על פי בצבור, פייכן אי מיוה. השתא דאמר פלגו נוקא קנפא, כלבא דאכל אימרא ושונרא דאכל תרנגולה משונה היא ולא מגבנין בכבל, רקיימי לן אין גובין קנס בבכל. ואם תפט ניזק לא מפקינן. ואם אמי אומנוה לדינא בארעא דישרי מזמנין ליה, ואי לא אזיל משמתינן ליה.

אבן קצם בבבר האם וופט ביוץ הם אם אושבות הרצה באו עם רומנין היה, הא אוד משמתיבן דיה. המנונת שים מעס ע"פ ענמו, מסום הכי נת ספיקסן ניה נמיתני כג שחינו מסום מנה להוב הדי נחן, החניא רי נחן אומי בניון שלא יגדל אדם כלב בחרך ביותו ובר.

סלי (שנו). חלי מון לגירות, במה שהיקה מהלנת מנחין מתחת הגליה ושיברה את הכליה מולי מון והסוא מולדה דקבן מתה ושור משלמת חלי מון למשי שאין זה שינוי דהא אורים בכי וחיים ואכלה, משונה הוא. אין דלכו בכך וכל מון ממול הוא דהא לא המהיד. שתק טלאים חיים ואכלה, משונה הוא. אין דלכו בכך וכל מון מחונה במשונה באוא. אין דלכו בכך וכל מון מחונה במשונה באוא. אין דלכו בכך וכל מון מחונה באוא מון ליכו בכך וחלי מון היהוא הוא וווי במשונה באוא מון היהוא הוא וווי לכה בכך וחלי מון הוא ממול הוא ווובין אותו בכבל (שם). ואי תפס. נון ממול דמויק בבין מולה במון שלה מון שלם ממולה הוא וווי להו מון בשלמת מון שלם וממולא הוא ווובין אותו בכבל (שם). ואי תפס. נון ממול היו להון להון שלמת קתן קבעו לי ומול המול השל השלה השיאה לען עמי לדון לפני דייני אבל בווטרי אורחיה הוא. והוו להו מון עון משלמת מון שלם וממולא השל השלה ליון עמי לדון לפני דייני אבן ישלה מון שלא היו דרם למון הייקיה משם. ואי אמר קבעו כור. ואי לא מפים ואתר קתן קבעו לי ומולא השר הביץ. במוחה של הוא מון שלא היו דרכן לכך לשל למין הייקיה מון. משונה ארן בחצר הביץ, המאום לל ממים ולמון ליים להוג אותו כלב ולסלף הייקיה שם. משונה קרן במה וכל מולדותה הואיל ושינו את וסתן שלא היו דרכן לכך לשר להוג אותו כלב ולסלף הייקיה שם. משונה קרן במה וכל מולדותה הואיל שום את מון לבי להוג אותו כלב ולסלף הייקיה שם. משונה קרן במה וכל מולדותה הואיל שוו את ומום שלא היו ביב ביום הוא להוא ביב ביום הוא הוא ביב ביום הוא ביב ביום הוא ביב ביום הוא ביב ביום הוא לותול היום ביב ביום הוא ביב ביום הוא ביב ביום הוא ביב ביום הוא ביב ביום ביב ביום הוא ביב ביום

לך וי"ל שהוא בכלל שהתם משלם חלי נזק מגופו וא"ת א"כ מהאי טעמא אמאי לא מוקי אפילו כר״ע דפוטר בתם מחלי כופר דכשהשור בסקילה לא אינטריך למיתני שפטור מחצי כופר דהתנן שהתם משלם מגופו וכיון דמשלם מגופו הביאהו לב"ד וישלם לך

וכשאין השור בסקילה כגון ע"פ עד אחד וע"פ בעלים בין תם בין מועד שניהם פטורין מכופר מדרבה דאמר פרק שור שנגח ארבעה וחמשה (לחמן דף מנ.) שור שהמית בן חורין שלח בכוונה פטור שנאמר השור יסקל וגם בעליו יומת כל זמן שהשור בסקילה בעלים משלמים כופר וי"ל דאין ה"נ דלר"ע נמי כופר לא הוי שיור והא דלא קאמר הא מני רבי עקיבא היא משום דדריש בשור שנגח ארבעה וחמשה (לקמן מב.) נקי מדמי עבד ואי ר"ע ליתני שהתם פטור מדמי עבד ומאי שייר דהאי שייר למ"ד פלגה נזקה ממונה דהי משום חלי כופר לאו שיורא הוא דהתנו שהתם משלם ח"נ מגופו וא"ת ומנא ליה דאית ליה לרבי יוסי הגלילי תם משלם חלי כופר אי משום דדריש לקמן נקי מדמי ולדות ולא דריש נקי מחלי כופר דלמא לעולם ס"ל דפטור דכשהשור בסקילה הביאהו לב"ד וישלם לך וכשאין השור בסקילה פטור מדרבה וי"ל דהא דקאמר דתם משלם ח חלי כופר לאו משום דשמעינן ליה הכי אלא כלומר דמני סבר דמשלם חלי כופר ולא יסבור דרבה כר' טרפון דאית ליה נמי לקמן שלהי כיצד הרגל (דף כו.) דתם משלם כופר ואי נמי ס"ל רבי יוסי הגלילי דתם לא משלם חלי כופר משום דרבה לאו שיורא היא כדפרישית וה״ה דהוה מצי למימר הא מני ר"ש בן זומא היא דדריש התם נקי מדמי עורו ולדידיה נמי

במועד אבל בתם כו'.

בתם אין משלם ע"פ עלמו דמשמע דע"פ עדים משלם כשהמית שורו את פלוני דלמא לא סבר כרבי יוסי הגלילי דאמר תם משלם חלי כופר: והשתא דאמרת פלגא נזקא קנםא. נראה דדוקא

למ"ד פלגא דנוקא קנסא אבל למ"ד פלגה דנוקה ממונה לה מיחייב כלל דמהי תיתי דמקרן לא אתיא דקרן אורחיה הוא דסתם שוורים לאו בחזקת שימור קיימי והאי משונה הוא דלאו אורחיה דכלבא למיכל אימרי רברבי אבל למ"ד פלגא נזקא קנסא הוי תולדה דקרן דתרוייהו משונים הם

כופר לאו שיורא הואש:

לפלוג וליתני בדידיה בד"א

תימה היכי הוה מצי למימר הכי אבל

'אע"ג דקרן כוונתו להזיק:

ואן תפם לא מפקינן מיניה. [א] אור״ת דוקא אי ° תפס יןהמזיק עלמו כגון] כלב או השונרא קאמר דלא מפקינן דבמזיק הקילו חכמים שיוכל קנמ א מיי פ״ח מהלי שבועות הלכה ד ופ״ה מהל׳ סנהדרין הל׳

שבועות הלכה ב: קפא ג ד מיי' פ"ב מהלכות נזקי ממון הלכה ח סמג עשין סו:

הכנה מ טמנג עפק פן. קסב ה מייי שם הלכה ז ופ"ה מהלכות סנהדרין הל' ט סמג עשין סו לו טוש"ע ח"מ סימן א סעיף א: שפיף מי. קסג ו מיי פ"ג מהלי

מקי ממון הלכה ז סמג שם טוש"ע ח"מ סימן שנא סעיף ו: קםד ז מיי׳ פ״ה מהלי סנהדרין הלכה ט

סמג עשיו לו טוש"ע ח"מ

סימן א סעיף א: קסה ח מיי׳ פרק פרק ג מהלכות נזהי ממוז טוש"ע ח"מ סימן שלא

סעיף ו: קסו ט מיי פ"ה מהלי סנהדרין הלכה יו ופ"ב מהל' נזקי ממון ה"ו סמג עשין סז טור ש"ע סמג עשין סו טור ש"ע ח"מ סימן א סעיף ה: קסו י מיי פ"ו מהלי סנהדרין הל' ז סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סימן

יד סעיף א: קסח כ מיי שם ופכ"ה שם הלכה ח ופ"ו מהלכות ת"ת הי"ד סמג מספות תית היי ספונ שם טור שייע חיימ סיי יא סעיף א וטושייע יייד סיי

שלד סעיף מג: קסט ל מיי׳ פ״ו מהל׳ מ״ת הלי״ד סמג עשיו כו טוש"ע י"ד סימו שלד סעיף מג: קע מ מיי׳ פ״ה ו ף מהלי פ״ה מהלי

נוקי ממון הל"ט סמג עשין סז סח ומיי׳ פי״א מהלכות רולח ושמירת נפש הלכה ד טור ש"ע ח"מ סימן תט סעיף ג וסימן תכו סעיף ח:

לעא נ מיי פ״ח מהלי סמג שם טוש"ע ח"מ סי

שפט סעיף ו: קעב ס מיי׳ שם הל״ו טוש״ע שם סעי׳

→ רבינו חננאל

ת״ש זה הכלל כל המשלם יותר על מה שהזיק אין משלם על פי עצמו. פי׳ משלם על פי עצמו. פי כגון תשלומי כפל ותשלומי ד' וה' שהן קנס, אינו משלם על פי עצמו. מאי לאו הא פחות ממה שהזיק משלם מפי עצמו. רש״מ חצי נזק ממון הוא. ופריק, לא, כמה שהזיק, כגוז המועד שמשלם נזק טלם ודאי זה ממון הוא ומשלם על פי עצמו, אבל פחות לא. ואקשי׳ איהכי היה לו לתנא [']לשנות כל שאינו משלם כמה שהזיק . אינו משלם על פי עצמו דמשמע יתר כעין כפל וכיוצא בו ומשמע פחות והוא חצי נזק. וכיון דלא קתני הכי שמעינן מינה דפחות ממה שהזיק ממונא הוא ומשלם על פי